

บทที่ 3

บริการสาธารณะด้านการรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร

ในบทนี้จะขอกล่าวถึงภาพรวมของกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ ลักษณะที่ตั้งของกรุงเทพมหานคร ขอบข่ายอำนาจหน้าที่และการจัดองค์การของกรุงเทพมหานคร สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร หน้าที่และความรับผิดชอบของงานด้านการเก็บขนมูลฝอย ความหมาย และชนิดของมูลฝอย ค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอย และการบริหารงานด้านการรักษาความสะอาดในยุคคลรึจาลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ลักษณะที่ตั้งของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 1,568.74 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือจดจังหวัดนนทบุรี ทิศใต้จดจังหวัดสมุทรปราการ ทิศตะวันออกจดจังหวัดฉะเชิงเทรา ทิศตะวันตกจดจังหวัดนครปฐม กรุงเทพมหานครตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มภาคกลางบนสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำสายสำคัญนี้เป็นจุดรวมของแม่น้ำอีก 4 สายในภาคเหนือไหลผ่านตอนกลางประเทศ ลักษณะทำเลที่ตั้งของกรุงเทพมหานครอยู่ใจกลางประเทศไทยเชื่อมต่อภาคต่าง ๆ และยังตั้งอยู่เหนืออ่าวไทยประมาณ 25 กิโลเมตร ความได้เปรียบในลักษณะที่ตั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญขั้นพื้นฐานที่ทำให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศ และถูกพัฒนาให้เป็นจุดรวมศูนย์ตลอดมา

2. ขอบข่ายอำนาจหน้าที่และการจัดองค์การของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น นครหลวงมีสภาพเป็นองค์กรนิติบุคคล มีรายได้และงบประมาณเป็นของตนเอง มีอำนาจหน้าที่เฉพาะด้านท้องถิ่น และมีการเลือกตั้งผู้บริหารและสภา ในการเลือกตั้งนั้นผู้บริหาร

กรุงเทพมหานครจะดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และจะมีการเลือกตั้งใหม่ทุกกรอบ 4 ปี ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต หากผู้ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งครบ 4 ปี ก็จะสามารถทำงานตามนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง และจะก่อให้เกิดผลดีแก่ประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นอย่างมาก ในกรณีที่ประชาชนมีปัญหาหรือความทุกข์ร้อนอันเกิดจากการบริหารหรือการกระทำอันรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็สามารถเรียกร้องหรือร้องเรียนผู้บริหารได้ง่าย สำหรับกรณีที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่อาจสนองตอบความต้องการของประชาชนในทางที่ถูกที่ควร ประพฤติผิดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ก็สามารถถอดถอนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกได้ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 นอกจากนี้ สภากรุงเทพมหานครจะเป็นผู้วางดุลอำนาจของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หากสภากรุงเทพมหานครเห็นว่าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้ไม่มีความสามารถหรือไม่เหมาะสมก็สามารถรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบ หากกระทรวงมหาดไทยเห็นชอบก็จะเสนอคณะรัฐมนตรีให้ถอดถอนได้ สำหรับสภาเขตมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่เขต ตั้งคณะกรรมการเข้าไปสอบสวน ดูแลปรับปรุงงานของเขตได้ ซึ่งสมาชิกสภาเขตก็เป็นผู้มาจากประชาชนที่อยู่ในเขตนั่น ๆ จึงสามารถรู้ปัญหาในเขตของตนได้ดี

สำหรับรายละเอียดขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สภากรุงเทพมหานคร สภาเขตและการแบ่งส่วนราชการของกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มีดังนี้

2.1 อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 89 1 ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการกิจการในเขตกรุงเทพมหานครในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครและตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร
2. การทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด

3. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
4. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
5. การผังเมือง
6. การจัดหาให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
7. การวิศวกรรมจราจร
8. การขนส่ง
9. การจัดหาให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
10. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
11. การควบคุมอาคาร
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดหาให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
15. การสาธารณสุขภาค
16. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
17. การจัดหาให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
18. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
19. การจัดหาให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
20. การควบคุมความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยในโรงแรมที่พัก และสาธารณสถานอื่น ๆ
21. การจัดการศึกษา
22. การสาธารณสุขการ
23. การสังคมสงเคราะห์
24. การส่งเสริมการกีฬา
25. การส่งเสริมการประกอบอาชีพ
26. การพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร
27. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เทศบาลนคร หรือตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย หรือที่กฎหมายระบุเป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

อนึ่ง บรรดาอำนาจหน้าที่ใดซึ่งเป็นของราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคจะมอบให้กรุงเทพมหานครปฏิบัติก็ได้ โดยให้ทำเป็นพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบังคับหรือประกาศ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ทำเป็นข้อบังคับ หรือประกาศ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

2.2 อำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

อำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ได้แก่

1. กำหนดนโยบายและบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปตามกฎหมาย
2. สั่ง อนุญาต อนุมัติเกี่ยวกับราชการของกรุงเทพมหานคร
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และแต่งตั้งและถอดถอนผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานที่ปรึกษาที่ปรึกษาหรือคณะที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือเป็นคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติราชการใด ๆ
4. บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย
5. วางระเบียบเพื่อให้งานของกรุงเทพมหานครเป็นไปโดยเรียบร้อย
6. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร
7. อำนาจหน้าที่อื่น ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่น

2.3 อำนาจหน้าที่ของสภากรุงเทพมหานคร

อำนาจหน้าที่ของสภากรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ได้แก่ ตราข้อบังคับเกี่ยวกับจรรยาบรรณของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภากรุงเทพมหานคร รองประธานสภากรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการสามัญหรือวิสามัญของสภากรุงเทพมหานคร วิธีการประชุม การเสนอและพิจารณาร่างข้อบังคับ การเสนอญัตติ การปรึกษา การอภิปราย การลงมติ การตั้ง

กระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย และกิจการอื่นอันเป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

2.4 อำนาจหน้าที่ของสภาเขต

อำนาจหน้าที่ของสภาเขต ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ได้แก่

1. ให้ข้อคิดเห็น และข้อสังเกตเกี่ยวกับแผนพัฒนาเขตต่อผู้อำนวยการเขตและสภากรุงเทพมหานคร
2. จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเขต ทั้งนี้ตามที่กำหนดในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรืองบประมาณรายจ่าย
3. สอดส่องและติดตามดูแลการดำเนินการของสำนักงานเขต เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎร
4. ให้คำแนะนำหรือข้อสังเกตต่อผู้อำนวยการเขตเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือแก้ไขการบริการประชาชนภายในเขต หากผู้อำนวยการเขตไม่ดำเนินการใด ๆ โดยไม่แจ้งเหตุผลให้ทราบ ให้สภาเขตแจ้งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพิจารณาดำเนินการต่อไป
5. ให้คำปรึกษาตามที่ผู้อำนวยการเขตร้องขอ
6. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกระทำกิจการ หรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานของสภาเขต ทั้งนี้ตามที่กำหนดในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการนั้น
7. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กำหนดในกฎหมายหรือที่สภากรุงเทพมหานครมอบหมาย

2.5 การแบ่งส่วนราชการของกรุงเทพมหานคร

สำหรับการแบ่งส่วนราชการของกรุงเทพมหานครนั้น ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการและหัวหน้าส่วนราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2520 มาตรา 4 ให้กรุงเทพมหานครมีส่วนราชการดังนี้

1. สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
2. สำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร
3. สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร
4. สำนักผู้ตรวจราชการกรุงเทพมหานคร
5. สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร
6. สำนักการแพทย์
7. สำนักอนามัย
8. สำนักการศึกษา
9. สำนักการโยธา
10. สำนักการระบายน้ำ
11. สำนักรักษาความสะอาด
12. สำนักสวัสดิการสังคม
13. สำนักการคลัง
14. สำนักตำรวจเทศกิจ
15. เขต

โดยกรุงเทพมหานครแบ่งออกเป็นเขตต่าง ๆ จำนวน 24 เขต

ได้แก่

1. เขตพระนคร
2. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
3. เขตสัมพันธวงศ์
4. เขตบึงกุ่ม
5. เขตบางรัก
6. เขตยานนาวา
7. เขตพญาไท
8. เขตดุสิต
9. เขตห้วยขวาง
10. เขตบางเขน
11. เขตบางกะปิ

12. เขตพระโขนง
13. เขตมีนบุรี
14. เขตลาดกระบัง
15. เขตหนองจอก
16. เขตธนบุรี
17. เขตคลองสาน
18. เขตหนองแขม
19. เขตราชบุรีบูรณะ
20. เขตภาษีเจริญ
21. เขตคลองสาน
22. เขตบางกอกน้อย
23. เขตบางกอกใหญ่
24. เขตบางขุนเทียน

โดยแต่ละเขตมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งแบ่งออกเป็นงานต่าง ๆ 9 งาน ได้แก่ งานปกครอง งานทะเบียน งานโยธา งานรักษาความสะอาด งานอนามัย งานศึกษา งานคลัง งานรายได้ และงานตำรวจเทศกิจ

3. สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร

3.1 วิวัฒนาการของหน่วยงานรักษาความสะอาดกรุงเทพมหานคร

การดำเนินการรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2440 โดยมีพระราชบัญญัติกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ ร.ศ. 116 เป็นกฎหมายสำคัญในการรักษาความสะอาดเรียบร้อยของบ้านเมือง

ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย หน้าที่การรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร สังกัดอยู่ในกรมโยธาเทศบาล กระทรวงมหาดไทย เรียกว่า "กองถนน" แบ่งหน้าที่การทำงานออกเป็น 6 แผนก คือ แผนกกลาง แผนกกวาด แผนกล้างท่อและรถน้ำ แผนก

ก่อสร้าง แพนทสวานตันไม้ และโรงงานฆ่าสัตว์

ครั้นพ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลสมัยนั้นจึงได้ตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้นใช้บังคับเป็นฉบับแรก เพื่อยกฐานะของท้องถิ่นที่มีชุมชนหนาแน่นขึ้นเป็นเทศบาล รัฐบาลได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา มอบให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล การรักษาความสะอาดของพระนครสมัยเดิมคือ การกวาดถนน ซึ่งเป็นหน้าที่ของกองถนนขึ้นกับกรมโยธาเทศบาล กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดหน้าที่ใหม่ให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล ดังนั้น จึงได้โอนกิจการของกองถนนให้เทศบาลนครกรุงเทพรับไปดำเนินการต่อไป กองถนนจึงได้รับการปรับปรุงและเปลี่ยนชื่อเป็น "กองรักษาความสะอาด" โดยแบ่งงานในหน้าที่ออกเป็น 5 แผนก คือ แผนกกลาง แผนกกวาด แผนกกำจัดมูลฝอย แผนกล้างท่อและรถน้ำ และแผนกกำจัดอุจจาระ

ใน พ.ศ. 2506 กระทรวงมหาดไทยได้ให้เทศบาลนครกรุงเทพจัดตั้งสำนักงานกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (ส.ม.ส.) ซึ่งเป็นรูปธุรกิจบริหาร ทำหน้าที่กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาลนครกรุงเทพ ส.ม.ส. จัดตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการควบคุมและดำเนินงาน ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2506 โดยรับโอนงานของแผนกกำจัดมูลฝอยและผลิตภัณฑ์ของโรงงานปุ๋ยอินทรีย์มาดำเนินการตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2506 ตั้งสำนักงานอยู่ที่ ถนนดินแดง ตำบลสามเสนใน อำเภอพญาไท จังหวัดพระนคร กองรักษาความสะอาดจึงควมมีหน้าที่เฉพาะที่เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ถนน ตรอก ซอย และท่อระบายน้ำ เท่านั้น

ในด้านการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลนั้น ได้ใช้วิธีทำลายโดยการนำไปเทกองกลางแจ้ง ซึ่งเป็นวิธีที่ทางเทศบาลนครกรุงเทพ และเทศบาลนครธนบุรี ใช้มาตั้งแต่เทศบาลทั้งสองได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยเทศบาลนครกรุงเทพนำมูลฝอยซึ่งเก็บขนได้จากบริเวณชุมชนหนาแน่นไปเทกองที่บริเวณวงเวียน 22 กรกฎาคม บริเวณคลองถมระหว่างถนนเจริญกรุงกับถนนเขาวราช และบริเวณถนนวิสุทธิกษัตริย์ ตั้งแต่ถนนราชดำเนินไปจนจรดถนนสามเสน ส่วนทางเทศบาลนครธนบุรี กมที่บริเวณวงเวียนใหญ่ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ประดิษฐานอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน ต่อมาเทศบาลนครธนบุรีจัดซื้อที่บริเวณ กม.14 ถนนเพชรเกษมเนื้อที่ประมาณ 6 ไร่ เป็นที่เทกองมูลฝอย พื้นที่นี้มีมูลฝอยกองอยู่เต็มจนถึงเมื่อราว พ.ศ. 2501 จึงได้ย้ายสถานที่ไปเทกองมูลฝอย

านที่ดินซื้อใหม่บริเวณ กม.16 ถนนเพชรเกษม ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 26 ไร่ 19 วา และ 4 วา ไร่ 3 งาน 98 ตารางวา ซึ่งใช้เป็นสถานที่เทกองขยะมูลฝอยและตั้งโรงงานกำจัดมูลฝอยอยู่ในปัจจุบัน

ส่วนทางเทศบาลนครกรุงเทพนั้น เมื่อประมาณ พ.ศ.2495 กระทรวงมหาดไทยได้ออกพระราชกฤษฎีกาเวนคืนที่ดินตำบลสามเสนใน อำเภอบางกะปิ ใช้เป็นที่เทกองกำจัดมูลฝอยและกำจัดสิ่งปฏิกูล กองรักษาความสะอาด เทศบาลนครกรุงเทพ จึงเข้าใช้เป็นที่กำจัดอุจจาระ และเป็นที่เทกองมูลฝอยตั้งแต่ราวพ.ศ. 2496 จนถึง พ.ศ. 2504 เทศบาลนครกรุงเทพจึงระงับการนำมูลฝอยเข้าเทกอง โดยย้ายไปเทกองมูลฝอยในที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่ย่านพลโยธิน ใกล้กับโรงงานปูนซีเมนต์ แต่ทำการอยู่ได้เพียง 14 - 15 เดือน (มกราคม 2505 ถึงมีนาคม 2506) ก็จำเป็นต้องย้ายที่เทกองไปที่ซอยอ่อนนุช ตำบลประเวศ อำเภอพระโขนง ซึ่งเป็นที่ตั้งโรงงานกำจัดมูลฝอย โรงงานกำจัดสิ่งปฏิกูลของสำนักรักษาความสะอาดในขณะนี้

ใน พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ให้ตั้งกรุงเทพมหานครขึ้น โดยรวมเทศบาลนครหลวงเดิมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้าด้วยกัน กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับลงวันที่ 22 มกราคม 2516 จัดระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร ในกรณีนี้ ให้ยุบสำนักงานกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (ส.ม.ส.) โดยโอนงานของ ส.ม.ส. และงานของกองรักษาความสะอาดมาอยู่ในฝ่ายรักษาความสะอาด สำนักการโยธา ซึ่งประกอบด้วยงาน 5 หน่วย คือ กองรักษาทางระบายน้ำ กองกำจัดมูลฝอย กองกำจัดสิ่งปฏิกูล กองบูรณะคูคลอง และกองโรงงานกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

ต่อมาใน พ.ศ. 2517 ได้มีการจัดระเบียบราชการของกรุงเทพมหานครขึ้นใหม่ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องจัดระเบียบราชการของกรุงเทพมหานคร ฉบับลงวันที่ 22 มีนาคม 2517 ตามประกาศนี้ ฝ่ายรักษาความสะอาดได้แยกออกจากสำนักการโยธา โดยจัดตั้งขึ้นเป็นสำนัก เรียกชื่อว่า "สำนักรักษาความสะอาด" ซึ่งประกอบด้วยส่วนราชการต่าง ๆ คือ

1. สำนักงานเลขานุการ สำนักรักษาความสะอาด
2. กองวิชาการสุขาภิบาล

3. กองควบคุมระบบระบายน้ำ
4. กองบริการรักษาความสะอาด
5. โรงงานกำจัดมูลฝอยดินแดง
6. โรงงานกำจัดมูลฝอยรามอินทรา
7. โรงงานกำจัดมูลฝอยอ่อนนุช
8. โรงงานกำจัดมูลฝอยธนบุรี

ใน พ.ศ. 2520 ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและหน้าที่ส่วนราชการกรุงเทพมหานคร ฉบับลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2520 ได้กำหนดให้แยกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการระบายน้ำออกไปตั้งเป็นสำนักใหม่ เรียกว่า "สำนักการระบายน้ำ" ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนควบคุมและดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ตลอดจนให้มีการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครยังคงขึ้นอยู่กับสำนักรักษาความสะอาดตามเดิม แต่ได้ปรับปรุงเปลี่ยนชื่อหน่วยงานตามพระราชกฤษฎีกา การแบ่งส่วนราชการและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ และหัวหน้าส่วนราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2520 ตามมาตรา 35 36 และ 37 โดยกำหนดให้สำนักรักษาความสะอาดมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน ควบคุม และดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ตลอดจนการจัดให้มีและบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้อำนวยการสำนักเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อปลัดกรุงเทพมหานคร โดยมีหน่วยงานดังนี้

1. สำนักงานเลขานุการ
2. กองวิชาการ
3. กองเก็บขนมูลฝอย
4. กองกำจัดสิ่งปฏิกูล
5. กองโรงงานกำจัดมูลฝอย

ซึ่งการแบ่งส่วนราชการของสำนักรักษาความสะอาดดังกล่าว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 นั้น ปัจจุบันยังคงใช้รูปแบบนี้อยู่

3.2 การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน

การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร
ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 5 หน่วยงาน คือ สำนักงานเลขานุการ กองวิชาการ กองเก็บ
ขนมูลฝอย กองกำจัดสิ่งปฏิกูล และกองโรงงานกำจัดมูลฝอย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 สำนักงานเลขานุการ แบ่งหน่วยงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. งานสารบรรณ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ
สารบรรณ การควบคุมดูแลสถานที่และยานพาหนะ การประสานงาน การประชาสัมพันธ์
งานธุรการทั่วไปของสำนักงาน และปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
2. งานการคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ
งบประมาณ การเงิน การบัญชี และการพัสดุของสำนัก และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง
3. งานนิติการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับสัญญาและงาน
กฎหมายอื่น ๆ ของสำนักและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง
4. งานการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ
บริหารงานบุคคลของสำนักและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 กองวิชาการ แบ่งหน่วยงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. งานธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสารบรรณ
ธุรการ การงบประมาณ การเงิน การบัญชีและการพัสดุ ตลอดจนการควบคุมดูแล
สถานที่และยานพาหนะ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง
2. งานแผนงานและโครงการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ
การสำรวจสถานะทั่วไปของการเก็บขนมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การกำหนดแผนเฉพาะกิจ
และแผนหลักเพื่อำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บขนและทาลายมูลฝอย
และสิ่งปฏิกูล การประสานแผนและโครงการกับหน่วยงานอื่นและ เขตเกี่ยวกับการกำจัด
มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การประเมินผล และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3. งานสำรวจและวิจัย มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าวิธีการเก็บขนและกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การจัดทำเอกสาร การวิจัยเกี่ยวกับมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนดำเนินงาน การปรับปรุงและเสนอแนะวิธีการเก็บขน การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้มีวิธีการที่เหมาะสมยิ่งขึ้น และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

4. งานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจสอบสภาพทั่วไปทางด้านสุขาภิบาลเกี่ยวกับการเก็บขนทำลายมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การแนะนำวิธีการรวบรวมเก็บขนและทำลายมูลฝอยแก่ประชาชนทั่วไป การส่งเสริมสุขนิสัยแก่ประชาชน การแก้ไขเหตุรำคาญอันเกิดจากมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การเสนอแนะตอบข้อหารือเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานของเขต งานกฎหมายและข้อบัญญัติ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 กองเก็บขนมูลฝอย แบ่งหน่วยงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. งานธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสารบรรณ ธุรการ การงบประมาณ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ ตลอดจนการควบคุมดูแลสถานที่และยานพาหนะ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2. งานเก็บขนมูลฝอย 1 มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเก็บขนมูลฝอยเร่งด่วน การทำความสะอาดถนนสายสำคัญ การเก็บมูลฝอยสถานที่สำคัญ และศูนย์รวมมูลฝอย โดยมีพื้นที่รับผิดชอบปฏิบัติการภายในเขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตยานนาวา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3. งานเก็บขนมูลฝอย 2 มีหน้าที่ความรับผิดชอบเช่นเดียวกับงานเก็บขนมูลฝอย 1 โดยมีพื้นที่รับผิดชอบปฏิบัติการภายในเขตพระโขนง เขตบางกะปิ เขตห้วยขวาง เขตดุสิต เขตพญาไท และเขตบางเขน

4. งานเก็บขนมูลฝอย 3 มีหน้าที่ความรับผิดชอบเช่นเดียวกับงานเก็บขนมูลฝอย 1 โดยมีพื้นที่รับผิดชอบปฏิบัติการภายในเขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ และเขตภาษีเจริญ

5. งานยานพาหนะ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการซ่อมแซม บำรุงรักษาเครื่องมือกลและอุปกรณ์ต่าง ๆ การตรวจสอบสภาพยานพาหนะ การจัดหา อะไหล่ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ในการซ่อม การควบคุมการใช้จ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง การจัดทำสถิติประวัติยานพาหนะ และควบคุมดำเนินการและรายงานผลเกี่ยวกับอุบัติเหตุ ที่เกิดจากการออกปฏิบัติการของยานพาหนะ

3.2.4 กองกำจัดสิ่งปฏิกูล แบ่งหน่วยงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. งานธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสารบรรณ ธุรการ การงบประมาณ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ ตลอดจนการควบคุมดูแล สถานที่และยานพาหนะของกองและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2. งานขนถ่ายสิ่งปฏิกูล มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ รับแจ้ง และควบคุมการขนถ่ายสิ่งปฏิกูล การจัดทำทะเบียนขนถ่ายสิ่งปฏิกูล และการ ควบคุมยานพาหนะ และพัสดุที่ใช้ในงานขนถ่ายสิ่งปฏิกูล และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3. งานกำจัดสิ่งปฏิกูล มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ กำจัดสิ่งปฏิกูลตามหลักวิชาการสุขาภิบาล โดยควบคุมบ่อเกรอะ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ เกี่ยวข้อง

4. โรงงานกำจัดสิ่งปฏิกูลอ่อนนุช มีหน้าที่ความรับผิดชอบ เกี่ยวกับงานธุรการ งานควบคุมโรงงาน งานห้องทดลอง งานเครื่องจักรกล และงาน ซ่อมบำรุง โดยแบ่งงานภายในโรงงานดังนี้

ก. งานธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ สารบรรณ ธุรการ การงบประมาณ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ ตลอดจนการดูแล สถานที่และยานพาหนะ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ข. งานควบคุมโรงงาน มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ การเดินเครื่องจักรของโรงงาน การจัดหาอะไหล่ เครื่องมือเครื่องใช้ ควบคุมดูแล สถานที่ของโรงงาน ตลอดจนการจัดทำสถิติปริมาณงานต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ เกี่ยวข้อง

ค. งานห้องทดลอง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ ควบคุมการดำเนินงานของโรงงานโดยกระบวนการทดสอบ ควบคุมเครื่องมือเครื่องใช้

อุปกรณ์และพัสดุในการทดสอบและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ง. งานเครื่องจักรกล มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการเดินเครื่องจักรของโรงงาน เครื่องจักรกลต่าง ๆ ของโรงงาน รวมทั้งอุปกรณ์การไฟฟ้าอื่น ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

งานเครื่องจักรกล แบ่งออกเป็น

- หน่วยเครื่องกล
- หน่วยปฏิบัติการฟิสิกส์และเคมี

จ. งานซ่อมบำรุง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการซ่อมบำรุงรักษาแก้ไขเครื่องจักรกล เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

งานซ่อมบำรุง แบ่งออกเป็น

- หน่วยซ่อมแซมและบำรุงรักษาระบบไฟฟ้า
- หน่วยซ่อมแซมและบำรุงรักษามอเตอร์

3.2.5 กองโรงงานก่าจัดมูลฝอย แบ่งหน่วยงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. งานธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสารบรรณ ธุรการ การงบประมาณ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ ตลอดจนการควบคุมดูแลสถานที่ และยานพาหนะของกองและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2. โรงงานก่าจัดมูลฝอยอ่อนนุช มีหน้าที่ความรับผิดชอบเช่นเดียวกับการควบคุมโรงงาน การซ่อมบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ภายในโรงงาน และงานธุรการของโรงงาน โดยแบ่งงานภายในโรงงาน ดังนี้

- ก. งานควบคุมโรงงานอ่อนนุช 1
- ข. งานควบคุมโรงงานอ่อนนุช 2
- ค. งานซ่อมบำรุง
- ง. งานธุรการ

3. โรงงานกำจัดมูลฝอยรามอินทรา มีหน้าที่ความรับผิดชอบ และแบ่งงานภายในเช่นเดียวกับโรงงานกำจัดมูลฝอยอ่อนนุช

4. โรงงานกำจัดมูลฝอยหนองแขม มีหน้าที่ความรับผิดชอบ และแบ่งงานภายในเช่นเดียวกับโรงงานกำจัดมูลฝอยอ่อนนุช

เมื่อพิจารณาจากหน้าที่และความรับผิดชอบโดยรวมของสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่า สามารถแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของงานได้เป็น 3 ประเภท คือ การเก็บขนมูลฝอย การทำลายมูลฝอย และการขนถ่ายและทำลายปฏิภูล แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตที่จะศึกษาเฉพาะการให้บริการเก็บขนมูลฝอยจากอาคารบ้านเรือน การกวาดถนน และการตั้งถังรองรับมูลฝอย ดังนั้นหัวข้อต่อไปนี้จะขออธิบายเฉพาะหน้าที่และความรับผิดชอบของงานด้านการเก็บขนมูลฝอยเท่านั้น

4. หน้าที่และความรับผิดชอบของงานด้านการเก็บขนมูลฝอย

การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของงานด้านการเก็บขนมูลฝอย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ หน้าที่ความรับผิดชอบของเขต และหน้าที่ความรับผิดชอบของกองเก็บขนมูลฝอย สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 หน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนของเขตทั้ง 24 เขต

เขตทั้ง 24 เขตจะทำหน้าที่กวาดถนนด้วยแรงงานคน เก็บขนขยะมูลฝอยจากอาคารบ้านเรือน ตลาด สถานที่ประกอบการค้า โรงงานอุตสาหกรรม และขยะมูลฝอยที่ตกค้างตามที่สาธารณะที่อยู่ในพื้นที่ของเขตทั้งหมด แล้วนำไปทำลายยังสถานที่ที่สำนักรักษาความสะอาดกำหนดให้ และเขตมีหน้าที่จัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยด้วย ทั้งนี้งานรักษาความสะอาดของแต่ละเขตจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ

4.2 หน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนของกองเก็บขนมูลฝอย สำนักรักษา

ความสะอาด

กองเก็บขนขยะมูลฝอย สำนักรักษาความสะอาดจะทำหน้าที่กวาดถนนด้วยรถกวาดและคูตฝุ่น ล้างถนนสายสำคัญ เก็บขนขยะมูลฝอยจากโรงพยาบาล ตลาดของสำนักงานตลาดกรุงเทพมหานคร สถานที่ราชการบางแห่ง รวมทั้งการเก็บขน

ขยะมูลฝอยเฉพาะกิจเป็นการเร่งด่วน นอกจากนั้นยังได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการ
ทำงานของเขตต่าง ๆ เมื่อการปฏิบัติงานเก็บขนมูลฝอยของเขตเกินขีดความสามารถที่
จะปฏิบัติงานได้เป็นครั้งคราว นอกจากนั้นก็มีหน้าที่ทำการตั้งถังรองรับมูลฝอย และศูนย์
รวมขยะมูลฝอยด้วย

ส่วนวิธีการเก็บขยะมูลฝอยนั้น เนื่องจากกรุงเทพมหานครพยายามที่จะ
อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนมากที่สุด จึงได้แบ่งวิธีการเก็บออกเป็น 2 วิธี คือ
วิธีเก็บโดยตรง (direct collection) ซึ่งหมายถึง วิธีการส่งรถและเจ้าหน้าที่
ออกไปเก็บขยะมูลฝอยให้ถึงบ้าน และสถานที่ต่าง ๆ ที่รถสามารถเข้าเก็บได้ถึง หรือ
ให้เจ้าของขยะมูลฝอยนำมูลฝอยจากบ้านมาใส่รถเก็บขนที่เข้าไปรับเอง แล้วรถเก็บมูล
ฝอยนั้นจะนำมูลฝอยไปทำลาย ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือ วิธีเก็บโดยทางอ้อม (indirect
collection) ซึ่งหมายถึง วิธีการที่กรุงเทพมหานครจะนำถังรองรับมูลฝอยไปตั้งให้
ตามริมถนน และบริเวณที่มีขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมาก เช่น ตามตลาด ศูนย์การค้า
เพื่อให้ประชาชนที่ผ่านไปมาหรืออยู่ใกล้เคียง นำมูลฝอยมาใส่เองในถังรองรับ ซึ่งถัง
รองรับมูลฝอยนี้จะมีขนาดต่าง ๆ กัน และเมื่อถังรองรับมูลฝอยมีขยะเต็มแล้วเจ้าหน้าที่
ของกรุงเทพมหานครก็จะมาขนไปทำลาย

สำหรับเวลาการปฏิบัติงานด้านการเก็บขนมูลฝอยนั้น ขึ้นอยู่กับเขตที่จะ
กำหนดเวลาออกปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและระบบการจราจร ในบางเขต
อาจจะต้องออกปฏิบัติงานในเวลากลางคืนด้วย แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วจะเริ่มออกปฏิบัติ
งานตั้งแต่เวลา 5.00 น. ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติงานในเวลาที่มีการจราจรคับคั่ง
ส่วนการกวาด คูตื้น และล้างถนนโดยเครื่องมือกลของสำนักรักษาความสะอาดนั้น จะ
ออกปฏิบัติงานเฉพาะในเวลากลางคืน เว้นบนถนนบางสายที่มีการจราจรไม่ติดขัดก็จะ
ปฏิบัติงานในเวลากลางวันด้วย

5. ความหมาย และชนิดของมูลฝอย

5.1 ความหมายของมูลฝอย

มูลฝอยตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 หมายความว่า เศษ
กระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า แก้ว วัสดุสัตว์และซากสัตว์ รวมตลอดถึงวัตถุ

อื่นใด ซึ่งเก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

5.2 ชนิดของมูลฝอย

ชนิดของมูลฝอยสามารถแยกออกได้เป็น 10 ชนิด ดังนี้

1. มูลฝอยที่เน่าเปื่อยได้ง่าย (garbage) ได้แก่ พากเศษเนื้อ เศษผัก เศษอาหารที่ได้จากการเตรียม การปรุง และการเสิร์ฟ ขยะมูลฝอยชนิดนี้จะเป็นพวกที่ย่อยสลาย ที่เน่าเปื่อยได้ง่าย และมีความชื้นสูง

2. มูลฝอยที่เน่าเปื่อยได้ยาก (rubbish) ได้แก่ พากเศษกระดาษ เศษผ้า เศษไม้ กิ่งไม้ หญ้า พางข้าว แก้ว กระเบื้อง ยาง เศษโลหะต่าง ๆ ฯลฯ มูลฝอยชนิดนี้จะมีทั้งชนิดที่เผาไหม้ได้ และเผาไหม้ไม่ได้

3. ขี้เถ้า (ashes) เป็นมูลฝอยที่เกิดจากสิ่งที่เหลือของการเผาไหม้ เช่น เถ้าที่เกิดจากเตาไฟที่ใช้ในการปรุงอาหาร หรือเถ้าที่เกิดจากการเผาไหม้ไม้ ถ่าน ถ่านหิน หรือวัตถุติดไฟอื่น ๆ

4. มูลฝอยจากถนน (street refuse) ได้แก่ เศษสิ่งของต่าง ๆ ที่กวาดจากถนน ทราย และที่อื่น ๆ เช่น เศษผง ใบไม้ กรวด เศษอิฐ ทราย และกากตัวรถโดยสาร เป็นต้น

5. ซากสัตว์ (dead animal) ได้แก่ ซากสัตว์ที่ตายแล้วทุกชนิด มูลฝอยชนิดนี้จะเน่าเปื่อยเร็วและมักมีกลิ่นเหม็น

6. ซากยานพาหนะ (abandoned vehicles) ได้แก่ ยานพาหนะทุกชนิดที่หมดสภาพการใช้งานหรือใช้งานไม่ได้แล้ว รวมตลอดทั้งชิ้นส่วนประกอบของยานพาหนะด้วย เช่น ยาง ล้อ แบตเตอรี่ และอื่น ๆ

7. มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (industrial refuse) ได้แก่ เศษวัสดุที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมมาซึ่งวัสดุนั้นไม่หมดหรือใช้การไม่ได้แล้ว

8. มูลฝอยจากการก่อสร้าง (construction refuse) ได้แก่ เศษวัสดุก่อสร้าง เศษไม้ เศษปูน อิฐหัก หิน ทราย เป็นต้น

9. มูลฝอยจากการรื้อถอนสิ่งก่อสร้าง (demolition refuse) ได้แก่ เศษที่เกิดจากการรื้อถอน หรือทำลายสิ่งปรักหักพัง

10. มูลฝอยประเภททำลายยาก (hazardous refuse) ได้แก่ มูลฝอยที่ต้องใช้กรรมวิธีในการทำลายเป็นพิเศษจึงจะทำลายได้ เช่น พลาสติก พลาสติก ฟิล์ม ถ่ายรูป เศษเหล็ก เศษกระเบื้อง เป็นต้น

6. ค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอย

ค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยเป็นรายได้ของกรุงเทพมหานครประเภทหนึ่ง ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดเก็บ ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2505 ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยไว้ดังนี้

1. ค่าเก็บขนมูลฝอยประจำเดือนสำหรับอาคารหรือเคหะ
 - วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 4 บาท
 - วันหนึ่งเกิน 20 ลิตร แต่ไม่เกิน 40 ลิตร เดือนละ 6 บาท
 - วันหนึ่งเกิน 40 ลิตร แต่ไม่เกิน 60 ลิตร เดือนละ 8 บาท
 - วันหนึ่งเกิน 60 ลิตร แต่ไม่เกิน 80 ลิตร เดือนละ 10 บาท
 - วันหนึ่งเกิน 80 ลิตร แต่ไม่เกิน 100 ลิตร เดือนละ 12 บาท
 - ถ้าวันใดต้องเก็บขนมูลฝอยเกินกว่าปริมาณประจำวัน ซึ่งตกลงไว้กับเจ้าหน้าที่ ค่าขนส่งส่วนที่เกินทุก ๆ 10 ลิตร หรือเศษของ 10 ลิตร จะคิดเป็น 1 บาท
2. ค่าเก็บขนมูลฝอยประจำเดือนสำหรับตลาด โรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานที่ซึ่งมีมูลฝอยมาก
 - วันหนึ่งไม่เกิน 1 ลูกบาศก์เมตร เดือนละ 40 บาท
 - วันหนึ่งเกินกว่า 1 ลูกบาศก์เมตร ค่าขนส่งทุก ๆ ลูกบาศก์เมตร หรือเศษลูกบาศก์เมตร เดือนละ 40 บาท
 - ถ้าวันใดต้องเก็บขนมูลฝอยเกินกว่าปริมาณประจำวัน ซึ่งตกลงไว้กับเจ้าหน้าที่ ค่าขนส่งส่วนที่เกินทุก ๆ 1 ลูกบาศก์เมตร หรือเศษลูกบาศก์เมตร เดือนละ 10 บาท
3. ค่าเก็บขนมูลฝอยเป็นครั้งคราวครั้งหนึ่ง ๆ
 - ถ้าไม่เกิน 1 ลูกบาศก์เมตร คิด 25 บาท

- ถ้าเกินกว่า 1 ลูกบาศก์เมตร เศษเกินครึ่งลูกบาศก์เมตรให้คิดเท่ากับ 1 ลูกบาศก์เมตร ลูกบาศก์เมตรละ 25 บาท

สำหรับวิธีการชำระค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยมีวิธีการชำระเงินเป็น 2 วิธี คือ วิธีแรก ทางสำนักงานเขตจะส่งพนักงานเก็บเงินไปเรียกเก็บที่เคหสถาน อาคารบ้านเรือน ส่วนอีกวิธีหนึ่ง ให้ประชาชนไปชำระค่าธรรมเนียมที่งานรักษาความสะอาด สำนักงานเขต ทั้งนี้เมื่อประชาชนจ่ายเงินค่าธรรมเนียมแล้วจะได้รับใบเสร็จรับเงินเป็นหลักฐานการชำระเงิน

7. การบริหารงานด้านการรักษาความสะอาด ในยุคพลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

7.1 ภูมิหลังของพลตรีจำลอง ศรีเมือง

จากการที่ได้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2528 ปรากฏว่าพลตรีจำลอง ศรีเมือง ผู้สมัครหมายเลข 8 กลุ่มรวมพลัง เป็นผู้ชนะการเลือกตั้งครั้งนี้ด้วยคะแนนท่วมท้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากประวัติส่วนตัวแล้ว ท่านผู้นี้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ และปริญญาโททางด้านบริหารจากสหรัฐอเมริกา เคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีแต่ได้ลาออกเพื่อต่อสู้กับกฎหมายทำแท้ง และก่อนลงสมัครรับเลือกตั้งก็ได้รับพระราชทานยศพลตรีประจำกระทรวงกลาโหมได้เพียง 2 วัน ก็ลาออกมาสสมัครรับเลือกตั้ง โดยมีเหตุผลว่าตนเองเรียนหนังสือด้วยเงินของรัฐบาลมาโดยตลอด จึงต้องการทดแทนบุญคุณบ้าง และต้องการให้ประชาธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้แถลงนโยบายสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก การปรับปรุงข้าราชการให้มีประสิทธิภาพ สร้างขวัญ กำลังใจ และไม่ทุจริต ประการที่สองคือ การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ประการสุดท้ายคือ ต้องทำให้ประชาชนหันมาให้ความร่วมมือในด้านการรักษาความสะอาด การจราจร เป็นต้น

จากการศึกษาวิเคราะห์ของพิทยา เศรษฐพิทยากุล ในวิทยานิพนธ์เรื่องกระบวนการและพฤติกรรมการณ์เลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 วิเคราะห์ว่า ในการรณรงค์หาเสียงของพลตรี

จำลอง ศรีเมือง มีจุดขายที่สำคัญคือ ความเป็นผู้ที่มีแต่ความสุจริต และสัตย์ซื่อสมณะเป็นที่ตั้ง และใช้วิธีการหาเสียงที่ประหยัด เรียบง่าย เช่น การขายเสามาไม่แพง เลือกระจูด แผ่นป้ายผ้าติด เป็นต้น และใช้วิธีเดินเท้าเปล่าหาเสียงแบบเคาะประตูบ้านประชาชน โดยมุ่งปลุกกลุ่มพลังเงียบ (silence majority) มาเป็นฐานเสียง ซึ่งได้รับการยอมรับว่าได้ผล และพลตรีจำลอง ศรีเมือง มีความเชื่อว่าหากสามารถดึงผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งกลุ่มนี้ที่ปกติมักไม่ยอมไปใช้สิทธิ์ ให้ไปใช้สิทธิ์ได้แล้ว จะทำให้เขาได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งได้ เพราะกลุ่มพลังเงียบนี้มักจะยังไม่มีความคิดที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งอยู่ก่อน ย่อมจะลงคะแนนเสียงให้กับเขา ซึ่งก็กล่าวได้ว่า พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้รับความสำเร็จอย่างสูงเพราะสามารถดึงคนกลุ่มนี้มาลงคะแนนเสียงได้ และถึงลงคะแนนเสียงให้แก่เขาจริง ๆ ดังจะเห็นได้จากจำนวนผู้ไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เพิ่มขึ้นมากกว่าการเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครทุกครั้งที่ผ่านมา และยังสามารดึงคะแนนจากกลุ่มอื่น ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหรือฐานคะแนนของผู้สมัครคนอื่นมาได้อีกด้วย ทั้งนี้เพราะพลตรีจำลอง ศรีเมือง มีบุคลิกภาพของความสัตย์ซื่อ สมณะ (honesty way) ถือศีล กินเจ ก้าวต่อสู้กับความไม่ถูกต้องอย่างเปิดเผย เช่น การลาออกจากตำแหน่ง เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อต่อต้านกฎหมายทาแท้ง เป็นต้น

7.2 นโยบายด้านการรักษาความสะอาดกรุงเทพมหานครในยุคพลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

นับตั้งแต่ที่พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้เข้ามาบริหารงานของกรุงเทพมหานครตั้งแต่ 14 พฤศจิกายน 2528 เป็นต้นมา ซึ่งขณะนั้นเป็นช่วงที่กรุงเทพมหานครอยู่ระหว่างการประกาศใช้แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่สอง พ.ศ. 2525 - 2529 ซึ่งเป็นแผนที่จัดทำขึ้นในสมัยของพลเรือเอก เทียม มกรานนท์ เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร การเข้ามาบริหารงานของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ตั้งแต่ 14 พฤศจิกายน 2528 จึงเข้ามาสานต่อนโยบายตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่สองต่อไป สำหรับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่สาม พ.ศ. 2530 - 2534 ซึ่งเป็นแผนที่จัดทำขึ้นในสมัยของพลตรี จำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนี้ เป็นแผนเพื่อการดำเนินนโยบายพัฒนากรุงเทพมหานครให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่หก พ.ศ. 2530-2534 และประสานต่อจากนโยบาย
ในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่สอง (พ.ศ. 2525-2529) ด้วย

ดังนั้น ในการพิจารณานโยบายด้านการรักษาความสะอาดในยุคลดรี
จำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จึงใช้การพิจารณาจากแผนพัฒนา
กรุงเทพมหานครฉบับที่สาม พ.ศ. 2530 - 2534 เป็นสำคัญ

แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่สาม พ.ศ. 2530 - 2534 มี
เป้าหมายหลักเพื่อให้ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่
ดีขึ้น โดยอย่างน้อยที่สุดให้ได้ตามเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนากรุงเทพ
มหานคร ฉบับที่สาม ได้แบ่งออกเป็น 5 แผนสาขา ซึ่งได้แก่ แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม
แผนพัฒนาการใช้ที่ดินระบบจราจรและสาธารณูปโภค แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตและบริการ
สังคม แผนพัฒนารัฐาณะการคลังของกรุงเทพมหานคร และแผนพัฒนาการบริหารและการ
ปกครอง

ในแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ได้แบ่งออกเป็น 3 แผนงานพัฒนา
เฉพาะด้าน คือ แผนงานพัฒนาการรักษาความสะอาด แผนงานพัฒนาป้องกันน้ำท่วม
และแผนงานพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อม

แผนงานพัฒนาการรักษาความสะอาด ในแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม ตาม
แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่สาม พ.ศ. 2530 - 2534 ที่ได้จัดทำขึ้นในสมัยพลตรี
จำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ถูกกำหนดขึ้นเนื่องจากการรักษา
ความสะอาดเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งที่ผู้บริหารกรุงเทพมหานครได้เร่งรัดดำเนิน
การ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาเกี่ยวกับมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ซึ่งเป็นปัญหาต่อสภาพแวดล้อม
และเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รายละเอียดของแผนงานพัฒนาการ
รักษาความสะอาดดังกล่าวแยกพิจารณาในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของแผนงานพัฒนาการรักษาความสะอาด

- เพื่อให้บริการเก็บขนมูลฝอยครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งหมดของ

กรุงเทพมหานคร

2. นโยบายของแผนงานพัฒนาการรักษาความสะอาด

- ปรับปรุงบริการด้านการเก็บขนมูลฝอยทุกประเภท และการขน
ถ่ายสิ่งปฏิกูล โดยดำเนินการให้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถให้บริการ

ได้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของกรุงเทพมหานคร

- ส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในรูปแบบของการลงทุนร่วมกับกรุงเทพมหานคร ในการเก็บขนมูลฝอย กู้จัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายใต้การควบคุมของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งขอความร่วมมือจากภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปให้ช่วยดำเนินการด้านการรักษาความสะอาด

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการบริหารและปฏิบัติงานด้านการรักษาความสะอาด โดยมุ่งเน้นการนำมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แต่ต้องไม่เป็นปัญหาต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน

- รมรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนทำการแยกมูลฝอย ก่อนที่จะถูกเก็บขนไปกำจัด รวมทั้งจัดหาภาชนะรองรับแยกตามประเภทของมูลฝอยไว้บริการประชาชนในที่สาธารณะ

3. เป้าหมายของแผนงานพัฒนาการรักษาความสะอาด

- ให้การบริการด้านการเก็บขนมูลฝอยได้ขยายไปอย่างทั่วถึงและครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้สามารถเก็บขนมูลฝอยได้มากกว่า 3,900 ตัน/วัน พร้อมกับนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการกำจัดมูลฝอยให้ได้มากกว่า 1,120 ตัน/วัน และนำวิธีการอื่นมาเสริมในการกำจัดมูลฝอยส่วนที่เหลืออีกประมาณ 2,780 ตัน/วัน ให้เหลือน้อยที่สุดหรือหมดไป

4. มาตรการในการดำเนินงานตามแผนงานพัฒนาการรักษาความสะอาด

- ปรับปรุงระบบการเก็บขนมูลฝอยในกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดตั้งสถานีขนถ่ายมูลฝอย เพื่อแก้ปัญหาเส้นทางขนถ่ายไกลและจราจรติดขัด การมีสถานีขนถ่ายมูลฝอยจะทำให้การปฏิบัติงานเก็บขนมูลฝอยรวดเร็วขึ้นและเก็บได้มากขึ้น

- จัดจ้างเหมาเอกชนเก็บขนมูลฝอย เพื่อขยายบริการให้สามารถเก็บขนมูลฝอยได้หมดในแต่ละวัน

- จัดตั้งศูนย์รวมรถเก็บขนมูลฝอย

7.3 การดำเนินงานด้านการรักษาความสะอาดกรุงเทพมหานครในยุคลดตรี จำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

จากบทความเรื่อง 1 ปีที่กทม. ซึ่งพลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้เขียนลงในหนังสือกรุงเทพมหานคร 2529 ตอนหนึ่งกล่าวว่า "การรักษาความสะอาดได้เคยประกาศไว้ตั้งแต่สมัยหาเสียงว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องแก้ไขให้ได้ และวันที่เข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชเมื่อมารับหน้าที่ใหม่ ๆ พระองค์รับสั่งว่า อยากจะเห็นกรุงเทพมหานครสะอาดขึ้นสัก 50 เปอร์เซ็นต์ก็เพียงพอ จึงได้วางแผนดำเนินการ 2 ประการ คือ ชักชวนให้นัมาขอความร่วมมือจากพี่น้องประชาชนและเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครให้ช่วยกันรักษาความสะอาดโดยเริ่ม ณ ที่ทำงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครก่อน ไม่ว่าจะเป็นศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต โรงเรียน โรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร ศูนย์เยาวชน และสวนสาธารณะ ปรากฏว่าได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง และได้ใช้มาตรการทางกฎหมายเข้าเสริม คือ การจับและปรับโดยได้ทำเป็นขั้นตอนคือ ขั้นเตรียม เดือน และจับ ผลจากการร่วมมือกันหลายฝ่ายทำให้กรุงเทพมหานครสะอาดขึ้น เป็นที่กล่าวขวัญกันทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ส่วนตัวผมเองนั้น มีโอกาสพูดเรื่องอะไรที่ไหน จะแทรกเรื่องการรักษาความสะอาดไว้ด้วยทุกครั้ง เพราะเรื่องนี้จำเป็นจะต้องปลูกฝัง จึงย้ำเตือนกันอยู่บ่อย ๆ" อีกตอนหนึ่งกล่าวว่า "ขณะนั่งรถถ้าพบเห็นคนกวาดขยะจะทักทายพูดคุย มีของติดไม้ติดมือไปฝากเขาบ้าง และให้เขาเริ่มทำงานเพื่อกรุงเทพมหานครอย่างเต็มที่"¹ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าพลตรีจำลอง ศรีเมือง ตระหนักถึงปัญหาความสกปรกของกรุงเทพมหานครเป็นอย่างดี เพราะการที่จะทำให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่สะอาดปราศจากขยะนั้น เป็นนโยบายที่สำคัญของผู้บริหารกรุงเทพมหานครทุกยุคทุกสมัย และในยุคลดตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้มีความมุ่งมั่นว่าจะต้องทำกรุงเทพมหานครให้น่าอยู่กว่าที่แล้ว ๆ มา และได้ประกาศว่า กรุงเทพมหานครจะสะอาดเท่าแห่งเมืองสกปรกอันดับ 6 ของโลก

¹จำลอง ศรีเมือง, "1 ปีที่ กทม.," ในกรุงเทพมหานคร 2529 เอกสารเผยแพร่กิจการของกรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทปั้นเกล้าการพิมพ์ จำกัด, 2529), หน้า 7 - 8.

การดำเนินงานด้านการรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร โดย พลตรีจำลอง ศรีเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้เริ่มต้นที่เมื่อเข้ารับตำแหน่ง โดยการดำเนินการได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 เป็นระยะการเตรียมการ เริ่มตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2528 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2528 ได้มีการจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบออกดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและได้ขอความร่วมมือจากตำรวจ ทหาร หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เช่น ภาชนะใส่ขยะและภาชนะใส่กันบูทรีไว้ให้เพียงพอ ระยะที่ 2 เป็นระยะการเตือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2529 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2529 ได้มีการจัดเจ้าหน้าที่ออกรับอาสาสมัคร เพื่อออกเตือนประชาชนให้ทราบว่าตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2529 เป็นต้นไป ถ้าผู้ใดทิ้งขยะลงในสวนสาธารณะ (นอกถังขยะที่ กทม. จัดไว้) จะต้องถูกปรับทันที ระยะที่ 3 เป็นระยะการจับ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2529 เป็นต้นไป ในการดำเนินงานได้จัดทำมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบประสานงานกับตำรวจ และตั้งหน่วยจับและปรับในสวนสาธารณะก่อน แล้วจึงขยายการจับ-ปรับออกไปในท้องที่ทั่ว ๆ ไป โดยกำหนดอัตราค่าปรับขั้นต่ำ ๆ และเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการกระทำผิด

นอกเหนือจากการดำเนินงานดังกล่าวแล้ว กรุงเทพมหานครยังได้มีการสร้างโรงสูบน้ำ จำนวน 1 แห่ง ที่ริมคลองพระบา ถนนพระรามที่ 6 โดยเดินท่อส่งขนาด 6 นิ้ว ทางออก 2 ทาง มีประตูน้ำเปิด - ปิด พร้อมเดินไฟฟ้าและติดตั้งเครื่องสูบน้ำเพื่อใช้สำหรับกวาดล้างถนนในเวลากลางคืน จัดทำถังรองรับมูลฝอยแบบเหล็กอาบสังกะสีขนาดความจุ 50 ลิตร จำนวน 2,330 ใบ แจกจ่ายให้สำนักงานเขต ทั้ง 24 เขตนำไปติดตั้งในที่สาธารณะเพื่อบริการประชาชน จัดจ้างเหมาทารถเข็นล้อยางเพื่อใช้ในการขนมูลฝอยจำนวน 540 คันแจกจ่ายให้สำนักเขตและได้มีการจัดตั้งศูนย์รวมรถที่บริเวณดินแดง เพื่อใช้เป็นที่เก็บรถเก็บขนมูลฝอยของสำนักงานเขตต่างๆ และรถเก็บขนมูลฝอยของสำนักรักษาความสะอาดให้เข้าจอดเก็บรวมไว้เป็นที่เดียวกัน และในแต่ละวันจะมีการควบคุมการตรวจความพร้อมของรถยนต์ก่อนออกปฏิบัติงาน และนอกจากนี้ได้พิจารณาเห็นว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะได้มีการควบคุมและตรวจสอบขณะที่รถยนต์ออกปฏิบัติหน้าที่ด้วย จึงได้กำหนดให้รถเก็บขนมูลฝอยและรถคู่ส่งปฏิภูมิตลอดคันของสำนักรักษาความสะอาดติดตั้ง เครื่องคุมประพัตการขับ (แทคโคกราฟ)

ซึ่งเครื่องนี้สามารถบันทึกการทำงานของรถและพนักงานขับรถได้อย่างต่อเนื่อง และผลจากการจัดตั้งศูนย์รวมรถดังกล่าวทำให้สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และลดอุบัติเหตุได้มาก ในปัจจุบันสำนักงานเขตทุกเขตได้ให้ความร่วมมือส่งรถเก็บขนมูลฝอยเข้าจอดเก็บ ณ ศูนย์รวมรถและติดตั้งเครื่องคุมประพดีการขับ (แทคโคกราฟ) กับรถเก็บขนมูลฝอยทุกคันด้วย และได้มีการเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ รักษาความสะอาดด้วยการจัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่รักษาความสะอาดระยะ 4 ปี ซึ่งโครงการนี้ได้เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2528 ถึง 2530²

จากผลการดำเนินงานด้านการรักษาความสะอาดกรุงเทพมหานครตามที่ได้ประมวลมาดังกล่าวข้างต้น ทำให้กรุงเทพมหานครได้รับเสียงสะท้อนแสดงความคิดเห็นจากสื่อมวลชน อาทิเช่น จากคอลัมน์ "นินทาชาวบ้าน" ในหนังสือพิมพ์ดาวสยาม ฉบับประจำวันที 21 สิงหาคม 2529 เขียนโดย "พระมะเหล" กล่าวในตอนหนึ่งว่า "เก่งจริงโหวย เก่งจริงหาเป็นผู้ว่า กทม. มาได้เกือบปี ปรากฏว่า มหาจำลอง ศรีเมือง ผากผลงานที่เด่น ๆ เอาไว้มากมาย โดยเฉพาะด้านความสะอาด มีให้เห็นโดยทั่วไป"³ และจากคอลัมน์ "ขลุ่ยขลุ่ย" ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ไม่ทราบวันที่ออกจำหน่าย) เขียนโดย "ลอง ลิขิต" ซึ่งหนังสือกรุงเทพมหานคร 2529 ได้ลงพิมพ์อีกครั้งในหน้า 80 ถึง 81 ในตอนหนึ่งกล่าวว่า "อีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้กทม. ติดอันดับ 6 ของโลก ก็คือ ความสกปรก "มหาจำลอง" ก็พยายามรณรงค์ในเรื่องความสะอาดเป็นการใหญ่ ทั้งในด้านการเก็บขยะ และการกวาดถนน รวมทั้งการจัดการกะพวกชู้กัที่ที่ชอบทิ้งเศษขยะและเปลือกผลไม้ลงบนถนน รู้สึกว่าถนนหนทางสายต่าง ๆ ก็สะอาดตาพอสมควรแต่ขยะที่กองอยู่ตามซอกมุมทั่วไปได้เบาบางลงเพียงเล็กน้อย" และจากคอลัมน์ "เทศมอไทย" ในหนังสือมติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 407 ประจำวันอาทิตย์ที่ 19 มิถุนายน 2531 ได้กล่าวถึงข้อเขียนของคิม กุ่ย ซึ่งเขียนบทความเรื่องจดหมาย

² กรุงเทพมหานคร, "จะต้องทำกรุงเทพมหานครให้น่าอยู่กว่าที่แล้ว ๆ มา," ในกรุงเทพมหานคร 2529 เอกสารเผยแพร่กิจการของกรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทปั้นเกล้าการพิมพ์จำกัด, 2529), หน้า 24 - 26.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

จากกรุงเทพฯ ในนิตยสารพาร์อิสเทิร์นอีโคโนมิครีวิว ฉบับประจำวันที่ 9 มิถุนายน 2531 โดยคิม กุ่ย เขียนเรื่องของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ตั้งแต่ชีวิตประจำวัน ชีวิตทางการเมือง ตลอดจนถึงเสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ โดยคิม กุ่ย เขียนถึงชีวิตทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ไว้ว่า "เป็นผู้ว่าฯ ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคนหนึ่งในประวัติศาสตร์นับตั้งแต่ชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลายเมื่อสองปีก่อน ความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในกรุงเทพฯ ก็เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ถนนหนทางสะอาดขึ้น การจราจรเป็นระเบียบขึ้น ความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ เส้นที่แบบเรียบง่ายและไม่ถือตัวทำให้เขาได้รับการสนับสนุนอย่างมาก ทั้งจากคนรวยและคนจน" นอกจากนั้น คิม กุ่ย ได้เขียนถึงเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของคนอื่นที่มีต่อพลตรีจำลอง ศรีเมืองว่า "เชื่อว่าพลตรีจำลอง ฯ จะปราศจากศัตรูที่ต้องการกำจัดเขาให้พ้นทาง มีการวิพากษ์วิจารณ์กันด้วยความกลัวว่าเขาจะกลายเป็นอยุธยาตลอดเลาะห์โคโมนี ของพุทธศาสนา นอกจากนั้นคนอื่น ๆ ยังกล่าวว่า เขาเป็นคนไม่ประนีประนอม ไม่ค่อยยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ และจะกลายเป็นเผด็จการ และมีบ้างที่กล่าวว่า เขาทำอะไรให้กรุงเทพฯ น้อยมาก นอกเหนือจากการปรับปรุงการกวาดถนน"⁴

ความคิดเห็นจากสื่อมวลชนดังกล่าวที่วิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการรักษาความสะอาดนั้น เป็นเพียงความคิดเห็นส่วนหนึ่งที่ควรค่าแก่การรับฟัง แต่ก็ยังมีความคิดเห็นอีกส่วนหนึ่งที่ควรค่าแก่การรับฟังยิ่งกว่า นั่นคือ ความคิดเห็นของประชาชนผู้รับบริการด้านการรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานครว่ามีความพึงพอใจในบริการที่ได้รับหรือไม่ ซึ่งก็เป็นความคิดเห็นที่ผู้วิจัยต้องการนำมาตอบปัญหาของการวิจัยในครั้งนี้เช่นกัน

⁴ "เทศมอญไทย", มติชนสุดสัปดาห์ (19 มิถุนายน 2531) ปีที่ 8